

Övergripande mål	Status per april 2024
<p>Minimera både direkta och indirekta utsläpp av växthusgaser som regionen kan ge upphov till eller aktivt påverka.</p>	<p>Resor och transporter står för en betydande del av regionens direkta utsläpp av växthusgaser. Digitala arbetssätt, något som blivit ännu mer etablerade sedan pandemin, och fortsatt omställning av fordonsflottan utgör två viktiga aspekter för minskning av utsläppen från resor och transporter.</p> <p>Destruktionsanläggning för lustgas kopplat till förlossningsvården har installerats. 99% av lustgasen som går in i destruktorn destrueras, och totalt sett har CO2-utsläppen från lustgas reducerats med 43%. Alla sjukhusets narkosapparater har blivit ombyggda för att kunna samla upp klimatpåverkande anestesigaser för att möjliggöra återvinning av gaserna. El som köps in är "Bra miljöval-el" och regionen äger också ett vindkraftverk. Resterande energi kommer från fjärrvärme och pellets samt en mindre mängd olja.</p>
<p>Minskad förbrukning av naturresurser (råvaror, material, produkter, energi etc) och systematiskt arbete för att bidra i strävan mot en cirkulär ekonomi.</p>	<p>Det är en stor utmaning att minska förbrukning av material och produkter och även om visst arbete har gjorts kommer det att krävas mer tid för analyser, framtagande av genomförbara åtgärder och kommunikation. Även när det gäller energianvändning är det en utmaning att energieffektivisera mer än vad som tidigare gjorts i så pass gamla och komplexa byggnader.</p>
<p>Minimera användning av skadliga kemiska produkter, undvika användning av material/varor som innehåller skadliga ämnen samt minimera risker för att kemikalier och läkemedelsrester kommer ut i miljön.</p>	<p>Riskbedömningar av kemiska produkter blir ett kliv framåt för att få bättre överblick över riskerna med de produkter som används idag. Efter att ha varit pausat en tid så har arbetet startats upp av HR igen tillsammans med arbetsmiljökonsult. Miljökrav i inköp och upphandling är också ett viktigt arbete som behöver fortsätta och även utvecklas.</p>
<p>Systematiskt arbeta med ständiga förbättringar inom miljöområdet och följa upp resultatet samt arbeta i enlighet med EMAS och ISO14001</p>	<p>Pågående och fortlöpande arbete. Vid senaste externa miljörevisionen blev resultatet 6 mindre avvikelser och fortsatt certifiering.</p>
Preciserade Etappmål för Resor och transporter	
<p>Klimatpåverkan från tjänsteresor och interna transporter ska minska med minst 70 procent senast till år 2030 jämfört med år 2010.</p>	<p>År 2023 var utsläppen 37% lägre än 2010. Att det skett en minskning är positivt, men minskningen är inte tillräcklig för att vara i fas: utsläppsnivån motsvarar den nivå vi borde legat på runt 2017-2018. Flygresor ger upphov stora utsläpp av växthusgaser, så innan flyget kan ställa om så är det fortsatt viktigt att utnyttja distansoberoende teknik och att välja klimateffektiva transportsätt. Flygsträckan ökade rejält under senare delen av 2023 och under T3 flögs lika många kilometer som under T1+T2. Med utökade uppdrag inom transportenheten innebär det att interna transporter ökar.</p>
<p>Senast år 2030 ska alla personbilar och transportfordon som används inom regionens verksamheter ha fossilfri drift.</p>	<p>Det pågår en omställning av regionens fordonsflotta och i dagsläget har vi 20 rena elbilar och 68 laddhybrider (jämfört med 10 rena elbilar och 40 laddhybrider 2021). Framtagande av inriktning för hur regionens laddinfrastruktur ska se ut. I juni 2023 beslutades att tillfälligt sluta tanka HVO pga det ekonomiskt ansträngda läget.</p>

Preciserade Etappmål Energianvändning	
Regionens totala energianvändning ska till minst 99% komma från förnybar produktion.	Andelen förnybar energi är 83%. Inkluderas återvunnen energi i fjärrvärmens bränslemix är andelen 99,7%.
Regionens elanvändning ska vara från 100% förnybar elproduktion	Uppfylls idag
Till år 2030 ska energianvändningen vara 50 procent effektivare jämfört med 2005 räknat i kWh/m ² .	Byte av lysrörsarmaturer mot LED-belysning pågår kontinuerligt, likaså väljs alltid en energieffektivare installation än tidigare vid utbyte av reservdelar och installationer. Inventering av belysningen har gjorts inför att fasa ut belysning med kvicksilver. Förutom att de gamla lysrören innehåller kvicksilver, är de inte heller lika energieffektiva som LED-lysrör och andra LED-alternativ. Har visat sig vid närmare beräkningar att detta etappmål blir mycket svårt att uppnå i befintligt fastighetsbestånd utan omfattande åtgärder till stora kostnader. Närmare utredning av vilken nivå av energieffektivisering som kan uppnås till rimliga kostnader behöver göras.
Preciserade Etappmål Livsmedelshantering	
Andelen ekologiska livsmedel som används i regionens verksamheter ska öka successivt och till 2030 vara minst 60% av de totala livsmedelsinköpen (etappmål: 30% till 2022, 40% till 2025 och 50% till 2028).	Resultatet 2023 för regionen som helhet var 32,4%. Målet var 33%. Andelen har gått ner något pga byte av leverantör.
Bananer, kaffe, te, choklad och vindruvor och ska vara 100% ekologiska	Samverkan med leverantör för att allt kaffe, te och choklad ska vara ekologiskt.
Andelen socialt-etiskt märkta livsmedel ska vara hög och 100% av regionens kaffe, te, choklad och bananer ska vara socialt-etiskt producerat.	Samverkan med leverantör för att allt kaffe, te och choklad ska vara social-etiskt producerat.
Preciserade Etappmål Avfall	
Andelen avfall som går till materialåtervinning ska vara hög, minst 41% och helst öka	För 2023 var återvinningsgraden 42%.
Icke-farligt bygg- och rivningsavfall (med undantag av jord och sten) som uppstår i regionens verksamheter ska till minst 70 viktprocent förberedas för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning.	Mall för uppföljning har tagits fram.
Målbild arbetssätt	
Inköp och upphandling	

<p>Ställa krav vid samtliga inköp för att så långt som möjligt:</p> <ul style="list-style-type: none"> =>Minimera innehåll av, och risker med, skadliga kemiska ämnen, =>Arbeta systematiskt för att undvika och minimera varor och produkter som innehåller cancerframkallande, mutagena, reproduktionstoxiska, misstänkt hormonstörande eller giftiga ämnen. =>Minimera klimatpåverkan, =>Minimera resursförbrukning (ex material, energi), =>Öka möjligheten till cirkulära flöden och materialåtervinning =>Öka möjligheten att inom regionens avtal köpa närproducerade och svenska livsmedel =>Öka utbudet inom regionens avtal av ekologiska och socialt-etiskt producerade livsmedel =>Stärka socialt ansvarstagande i leverantörskedjan för varor och tjänster vid regionens upphandlingar 	<p>Krav ställs i de flesta upphandlingarna för att få bästa möjliga alternativ av varor som också uppfyller övriga kvalitets- och funktionskrav, men en förutsättning är att det finns tillräckligt med tid att skaffa en bild av vilka alternativ som finns på marknaden. Den ekonomiska aspekten spelar också in, då mer miljö- och klimatvänliga produkter och material kan komma med en högre kostnad.</p> <p>För de inköp som inte sker via Inköps- och upphandlingsenheten finns ingen systematisk uppföljning av miljökrav.</p> <p>Samverkan med övriga regioner inom ramen för Hållbar upphandling fortlöper och har utökats. Norrlandsregionerna har sedan 2022 ett samarbete om gemensamma kemikaliekraV för upphandlingar.</p>
<p>Vid kapitalplaceringar, systematiskt arbeta för hållbara placeringar utifrån ekologisk hållbarhet och social hållbarhet samt följa upp resultatet.</p>	<p>För 2023 tillhandahölls en hållbarhetsrapport för pensionsmedelsförvaltningen. Samtliga fondbolag i portföljen har skrivit under FN:s principer för ansvarsfulla investeringar.</p>
<p>Kunskap och medvetenhet om miljöfrågor</p>	
<p>Alla medarbetare ska ha medvetenhet om grundläggande miljö- och hållbarhetsfrågor och ska få kontinuerlig uppdatering i frågorna.</p>	<p>Introduktionen till regionens interna miljöarbete med tillhörande enhetsspecifik del om det praktiska miljöarbetet på enheten har digitaliserats i kompetensförsörjningssystemet. Introduktionen tilldelas nya medarbetare med automatik, men har i samband med digitaliseringen också tilldelats alla medarbetare som en riktad engångsinsats. Grund- och fortbildningar erbjuds miljöombud och miljö finns med som ett pass på utbildningen för nya chefer.</p>
<p>Inom varje organisatorisk enhet ska det finnas kunskap om verksamhetens specifika miljöpåverkan och hur man kan uppnå förbättringar.</p>	<p>Miljöaspektsförteckningar finns framtagna på områdesnivå för hälso- och sjukvården samt på övergripande nivå för regional utveckling, staben samt regiondirektör.</p>
<p>Regionen ska ha en hög kompetens i miljöfrågor och en god omvärldsbevakning.</p>	<p>Centrala miljöfunktionen bedöms ha hög kompetens i dagsläget. Omvärldsbevakning sker främst genom regiongemensamma nätverk.</p>
<p>Regionens miljöpåverkan ska följas upp så långt som möjligt för att ge förutsättningar för att identifiera förbättringsområden.</p>	<p>Samlad uppföljning görs i årliga miljöbokslutet samt till ledningens genomgångar vår och höst. Uppföljning görs i dagsläget på regionövergripande nivå för majoriteten av de politiska miljömålen.</p> <p>SKR har tagit fram ett regiongemensamt klimatberäkningsverktyg, vilket inkluderar fler klimatpåverkande faktorer än vad som i dagsläget följs i miljöbokslutet. Det finns potential att använda verktyget i större utsträckning för uppföljning av klimatpåverkan.</p>
<p>Resor och transporter</p>	

Strategiskt arbete för fortsatt omställning regionens egna fordonsflotta till fossilfri drift.	Systematiskt arbete med utbyte av verksamheternas leasingbilar där det är dags att beställa nya fordon. Fossildrivna fordon byts ut mot eldrivna och laddhybrider. För tyngre fordon finns en pågående omvärldsbevakning för att hitta bra alternativ. T.ex. el-lastbil finns tillgänglig på marknaden men har en högre initial kostnad.
Fortlöpande arbete i enlighet med framtagna handlingsplaner resor men insatser för minskad klimatpåverkan från både tjänsteresor och arbetspendling.	Bedömningen är att handlingsplanens aktiviteter kopplat till tjänsteresor är genomförda.
Bibehålla systemet för klimatväxling flyg/tåg för att främja fossilfritt resande för längre resor.	Systemet kvarstår, men eventuellt "överskott" kan inte användas till att finansiera åtgärder.
Energianvändning	
Systematiskt arbete med fortsatt energieffektivisering av regionens fastigheter och installationer	Byte av lysrörsarmaturer mot LED-belysning pågår kontinuerligt, likaså väljs en energieffektivare installation än tidigare vid utbyte av reservdelar och installationer. Rekrytering av energiingenjör har pausats pga anställningsstopp.
Fortlöpande arbete för att åstadkomma energieffektivisering i hyrda lokaler och fastigheter.	Rekrytering av energiingenjör har pausats pga anställningsstopp.
Hushållning med energi i regionens alla verksamheter	Checklista för energirond är uppdaterad och publicerad i ledningssystemet.
Användning av material och produkter	
Material och produkter ska väljas och användas så att förbrukning av resurser minimeras, klimatpåverkan och förekomst av skadliga kemiska ämnen minimeras samt så att cirkulära flöden ökar.	Sker i dagsläget främst i upphandlingar. I övrigt påminns om frågan i interna utbildningar.
Välja flergångsmaterial/produkter (som kan återanvändas) i första hand och material/produkter av återvunna och/eller fossilfria råvaror i andra hand och material/produkter som så långt möjligt är fria från skadliga kemiska ämnen.	Sker i dagsläget främst i upphandlingar. I övrigt påminns om frågan i interna utbildningar.
Särskilt undvika varor som innehåller cancerframkallande, mutagena, reproduktionstoxiska, misstänkt hormonstörande eller giftiga ämnen.	Sker i dagsläget främst i upphandlingar. I övrigt påminns om frågan i interna utbildningar.
Minimera risk för att barn exponeras för skadliga ämnen i regionens verksamheter	Önskvärt med kartläggning av material i de miljöer inom regionen där barn vistas, men inte planerat i dagsläget.
Minimera slöseri av material och produkter	Tas upp i interna utbildningar, dialog med leverantör.
Hantering av läkemedel och kemikalier	
Undvika och minimera användning av cancerframkallande, reproduktionstoxiska, mutagena och misstänkt hormonstörande kemiska produkter.	För formalin har slutna system upphandlats för att minimera risker och personalens exponering. Vissa produkter har inte kunnat ersättas.
Öka kunskapen om hur risker för hälsa och miljö, utifrån skadliga egenskaper hos de kemiska produkter som används i verksamheterna, kan minimeras i egna verksamheterna.	Arbetet med riskbedömningar av de kemiska produkter som används i verksamheterna har pausats.
Minimera negativ läkemedelspåverkan på miljö och hälsa genom systematiskt arbete med läkemedelsrekommendationer, minskad kassation etc	Lathund för läkemedelskassation finns. Läkemiddelsenheten arbetar aktivt med att optimera läkemedelsbeställningarna till avdelningarna, så att inte det blir onödiga läkemedelskassationer men ändå finns en bra robusthet på sjukhuset av läkemedel. En ny rutin för val av förpackningsstorlek vid receptförskrivning av antibiotika har tagits fram. Vi följer vad Janusinfo publicerar och försöker minimera miljöpåverkan vid läkemedelsrekommendationer.

Minskad klimatpåverkan från användning av medicinska gaser	Destruktionsanläggning för lustgas har tagits i bruk. Samtliga av sjukhusets narkosapparater har installerats med teknik för att samla in och på så sätt möjliggöra återvinning av anestesigaser.
Minskad klimatpåverkan från köldmedieanvändning	Läcksökning, återkommande kontroller sker i enlighet med lagkraven och utbyte av köldmedia sker i takt med utfasningskraven.
Livsmedelshantering	
Andelen ekologiska livsmedel som används i regionens verksamheter ska öka successivt och bananer, kaffe, te, choklad och vindruvor som köps in ska vara 100% ekologiska	Resultatet 2023 för regionen som helhet var 32,4%. Målet var 33%. Samverkan med leverantör för att allt kaffe, te och choklad ska vara ekologiskt.
Andelen socialt-etiskt märkta livsmedel ska vara hög och 100% av regionens kaffe, te, choklad och bananer som köps in ska vara socialt-etiskt producerat.	Samverkan med leverantör för att allt kaffe, te och choklad ska vara social-etiskt producerat.
Livsmedel som är närproducerade och producerade i Sverige ska prioriteras	En stor andel norrlandsproducerade livsmedel köps in. Sedan 2022 köper sjukhusets produktionskök och Birka folkhögskola in KRAV-märkta slaktkroppar från närområdet.
Klimatsmart mat/klimatsmarta måltider ska prioriteras	Ett digitalt verktyg gör det möjligt för produktionsköken att mäta och följa upp klimatpåverkan från måltider.
Livsmedel utan palmolja eller med certifierad palmolja ska väljas i första hand.	Är med som krav i livsmedelsupphandlingen.
Avfallshantering	
De totala avfallsmängderna från regionens egna verksamheter ska minska, dels genom minimering av svinn/slöserier, krav vid inköp/upphandling samt använda flergångsmaterial/produkter istället för engångsartiklar.	Den totala avfallsmängden ökade under 2023, och sedan 2021 har avfallsmängderna ökat varje år. Jämfört med 2019 var avfallsmängden 3,2% högre. Det brännbara avfallet har ökat. Vissa avfallslag, t.ex. metallskrot, ger stort utfall på siffrorna, likaså kan vissa arbeten, t.ex. större utrensningar, ge utfall på mängderna.
Andelen avfall som går till materialåtervinning ska vara hög och helst öka genom dels noggrann källsortering och dels genom att mer av det som i dagsläget går till brännbart kan sorteras ut för materialåtervinning.	Återvinningsgraden var 42% 2023. Samtidigt som avfallsmängden ökat har även det material som går till återvinning ökat.
Ställa krav på entreprenörer vid rivningar och byggnationer att icke-farligt bygg- och rivningsavfall (med undantag av jord och sten) som uppstår i regionens verksamheter ska så långt möjligt förberedas för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning.	Krav ställs, mall för uppföljning har tagits fram.
Identifiera material och produkter som idag läggs till brännbart som skulle kunna materialåtervinnas istället	Dialog behöver ske tillsammans med avfallsentreprenören.